РОЛЬ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВІЙСЬКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ ТА МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

САМУЛЯК Михайло Юрійович - аспірант кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету, адвокат.
ORCID 0009-0003-4660-3536
УДК 342.9
DOI: https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.78

У статті визначено ключові ризики, що виникають внаслідок поєднання в межах територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки функцій ведення військового обліку, здійснення мобілізаційних заходів і накладення адміністративних стягнень. Наукова новизна полягає у дослідженні відповідності вимогам статті 6 ЄКПЛ національної моделі, за якою ТЦК та СП наділені повноваженнями розслідувати нетяжкі «кримінальні» правопорушення у розумінні Конвенції та призначати покарання. Зроблено висновок про те, що судовий контроль у справах про адміністративні правопорушення у сфері військового обов'язку та мобілізаційної підготовки є важливою гарантією забезпечення законності та дотримання процесуальних прав сторони обвинувачення.

Ключові слова: Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, Європейська конвенція з прав людини, практика Європейського Суду з прав людини, справи про адміністративні правопорушення, Кодекс України про адміністративні правопорушення, судовий контроль, право на справедливий суд, адміністративна відповідальність, сторона обвинувачення.

Постановка проблеми

Введення в Україні правового режиму воєнного стану, необхідність забезпечувати обороноздатність держави, в тому числі шляхом постійного розширення людського потенціалу Сил оборони України, необхідність виконання мобілізаційних завдань та проведення ефективного оповіщення громадян – це далеко не повний перелік тих факторів, які вплинули на внесення змін до санкцій статей Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі за текстом – КУпАП), які передбачають відповідальність за порушення правил військового обліку та законодавства про мобілізацію. Змін, звісно що в сторону посилення відповідальності, що станом на зараз має наслідком те, що суми штрафів як для фізичних, так і для посадових осіб за порушення, що пов'язані з військовим обов'язком, одні з найвищих серед усіх санкцій, визначених КУпАП [1].

У сучасних умовах дії правового режиму воєнного стану істотно зросла роль Територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (надалі за текстом – ТЦК та СП) у забезпеченні виконання законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію. Наділення цих адміністративних органів повноваженнями щодо складання протоколів і винесення постанов про притягнення осіб до адміністративної відповідальності, зокрема за порушення, передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП, актуалізує питання відповідності такої моделі праву на справедливий суд, що закріплене у статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція) [2].

У цьому контексті проблемним є питання, чи відповідає національна модель, за якою ТЦК та СП наділений повноваженнями здійснювати розслідування нетяжких «кримінальних» правопорушень та призна-

чати покарання, вимогам статті 6 Конвенції. На практиці часто також виникає питання щодо належного рівня контролю «судового органу повної юрисдикції» щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності за статтями 210, 210-1 КУпАП.

Стан дослідження проблеми

Проблематика притягнення осіб до адміністративної відповідальності в умовах воєнного стану активно досліджується представниками різних наукових шкіл та напрямів.

Малихіна В. В. аналізує особливості здійснення адміністративного судочинства в умовах воєнного стану та повномасштабної збройної агресії рф проти України, зосереджуючи увагу на зміні територіальної підсудності судових справ, адаптації процесуального законодавства до воєнних реалій і розширенні категорій адміністративних спорів, зокрема щодо притягнення до відповідальності за порушення мобілізаційного законодавства [3].

Константінов С. Ф. аналізує сучасний стан і перспективи розвитку адміністративно-деліктного права в Україні в умовах реформування, європейської інтеграції та цифрової трансформації, виокремлюючи проблеми застарілості КУпАП, колізій законодавства, неефективності санкцій і специфіки правозастосування у період воєнного стану та обґрунтовуючи необхідність комплексного оновлення адміністративно-деліктного законодавства [4].

Волкова Ю. А. досліджує теоретичні засади судового контролю, питання його законодавчого закріплення та практичне застосування процесуальних норм у адміністративному судочинстві. Судовий контроль відіграє провідну роль у демократичній правовій державі, виступаючи засобом стимулювання та стримування органів влади, володіючи комплексом нормативно визначених заходів та впливаючи на поведінку відповідних суб'єктів [5].

Добош З. А. також комплексно досліджує судовий контроль у сфері публічного управління в Україні як механізму адміністративно-правового гарантування прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб. Автор проаналізувала проблеми застосування судового контролю, зокрема недоліки законодавства, нечіткі межі дискреційних повноважень органів публічного управління та обмежену кваліфікацію суддів та запропонувала шляхи підвищення ефективності судового контролю через унормування процедур у КАС України, визначення ключових понять. Дослідження підкреслює значення судового контролю як засобу забезпечення законності та ефективності публічного управління в умовах реформування державної системи [6].

Пилипенко П. В. розглядає проблеми адміністративної відповідальності в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні, запровадженого у зв'язку з повномасштабною збройною агресією рф [7]. Тривале застосування цього режиму спричинило трансформації в адміністративно-деліктному регулюванні та виявило нормативні прогалини, колізії і правову невизначеність. Він проаналізував основні категорії адміністративних правопорушень воєнного часу і відзначив надмірну дискрецію правозастосовних органів при застосуванні загальних норм КУпАП, розглянув практику ТЦК та СП щодо винесення постанов без протоколу та участі особи, що обмежує процесуальні гарантії, а також запропонував вдосконалити законодавство: введення спеціальних норм про порушення комендантської години, уніфікацію статей 210 і 210-1 КУпАП, чітке розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності, а також посилення принципу пропорційності покарання та процесуальних гарантій.

Аналіз наявних наукових публікацій свідчить, що питання дослідження повноважень ТЦК та СП в сфері притягнення осіб до адміністративної відповідальності і подальшого контролю «судового органу повної юрисдикції» з метою оцінки їх відповідності вимогам статті 6 Конвенції залишається поза увагою дослідників. Існуючі наукові публікації не містять аналізу цього питання з точки зору прецедентної практики Європейського Суду з прав людини. Це зумовлює потребу в теоретико-прикладних дослідженнях зазначеної проблеми.

Мета дослідження

Метою дослідження є комплексний аналіз повноважень ТЦК та СП у сфері при-

тягнення осіб до адміністративної відповідальності та оцінка відповідності механізмів контролю «судового органу повної юрисдикції» вимогам статті 6 Конвенції з урахуванням прецедентної практики Європейського Суду з прав людини.

Виклад основного матеріалу

Положення статті 235 КУпАП визначає, що справи про порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку, про порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, про зіпсуття військово-облікових документів чи втрату їх з необережності (статті 210, 210-1 (крім правопорушень, вчинених військовозобов'язаними чи резервістами, які перебувають у запасі Служби безпеки України або Служби зовнішньої розвідки України) розглядають територіальні центри комплектування та соціальної підтримки. Від імені територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право керівники територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

Одночасно з цим Закон України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» визначає першими у переліку органів, уповноважених на ведення реєстру, саме територіальні центри комплектування та соціальної підтримки [8]. Отже, саме територіальні центри комплектування та соціальної підтримки є основними органами, які відповідальні за ведення військового обліку громадян.

Якщо ж звернутись до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», то частина 5 статті 22 цього нормативно-правового акту серед іншого зазначає, що призов громадян на військову службу під час мобілізації або залучення їх до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, забезпечують місцеві органи виконавчої влади та здійснюють територіальні центри комплектування та соціальної підтримки [9]. Слід зазначити, що дані органи не єдиний суб'єкт, якого Закон зобов'язує здійснювати мобілізацію, однак не піддається жодному сумніву, що роль ТЦК та СП у процесі мобілізації є визначальною.

Вищенаведені норми права дають підстави стверджувати, що орган, який відповідальний за ведення військового обліку, а також за проведення мобілізації, одночасно є тим органом, який притягує до відповідальності за порушення правил військового обліку та мобілізації. Вважаємо, що така конструкція накладення санкцій на громадян містить у собі ряд ризиків, серед яких варто виділити те, що процес прийняття імперативного рішення в межах однієї структури є джерелом імовірного конфлікту інтересів, коли посадова особа ТЦК та СП, яка уповноваження на виконання тих чи інших сервісних функцій, буде одночасно уповноваженою особою на складання протоколів про адміністративні правопорушення, тобто фактично в процесі здійснення повноважень матиме змогу видавати до прикладу службову недбалість зі сторони ТЦК та СП як адміністративне правопорушення зі сторони військовозобов'язаного, наприклад неявка по повістці при відсутності доказів її вручення чи надсилання; втрата військово-облікового документу тоді, як він фактично не був виданий; не оновлення військово-облікових даних особою, яка була виключена з військового обліку та інше.

Наступною проблемою є порушення процесуальних гарантій особи, що притягується до адміністративної відповідальності, яка часто, на нашу думку, хибно виправдовується тим, що територіальні центри комплектування та соціальної підтримки є режимними об'єктами. Зокрема, п. 1 «Про затвердження Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки», яке затверджене Постановою Кабінету міністрів України від 23 лютого 2022 року № 154 зазначає, що територіальні центри комплектування та соціальної підтримки є органами військового управління, що забезпечують виконання законодавства з питань військового обов'язку і військової служби, мобілізаційної підготовки та мобілізації [10]. Власне, наявність статусу органу військового управління зобов'язує до відповідних заходів безпеки, особливо в умовах війни, що є цілком обґрунтованим, однак, залишається відкритим

питання кореляції таких заходів безпеки з принципом відкритості розгляду справи про адміністративне правопорушення, який гарантований статтею 249 КУпАП. Відкритість означає, що слухання доступне для громадськості, ЗМІ, та/або представників допущених до процесу осіб, тобто є загальнодоступним і публічним. Відкритість також означає що справи мають розглядатися публічно, доступ до місця розгляду мають ЗМІ, громадяни та захисник, а слухання відбуваються з дотриманням процесуальних стандартів (повідомлення, право на захист, змагальність), тоді як на практиці часто відбувається ігнорування можливості скористатися професійною правничою допомогою, ознайомитися з матеріалами справи чи подати будь-яке клопотання.

Погоджуємося з твердженням Пилипенко П. В. щодо необхідності комплексного реформування адміністративного законодавства України з урахуванням специфіки особливого правового режиму воєнного стану. Зокрема, доцільним є посилення процесуальних гарантій при розгляді справ органами ТЦК та СП.

Поняття «суд» у практиці Європейського Суду з прав людини є автономним. Кравчук О. О. зазначає: «Суд використовує прецедентне право, спираючись на свої попередні рішення як на судові прецеденти. Оскільки учасниками Конвенції є понад 40 держав з різними правовими системами, за роки роботи ЄСПЛ виробив низку інструментів, що дають йому змогу за приблизно однаковими підходами вирішувати справи, які стосуються різних правових систем. До таких інструментів належать автономні поняття – це певні застосовані в Конвенції терміни, що Суд їх використовує незалежно від того, як вони розуміються в національному законодавстві різних країн» [11].

У практиці Суду поняття «суд» визначається з огляду на його функцію здійснення правосуддя, тобто вирішенням питань, віднесених до його компетенції, на підставі правових норм і шляхом належно проведеного провадження. Він має відповідати й іншим вимогам: незалежності, зокрема від виконавчої влади, безсторонності, тривалості терміну повноважень його членів, процесуальних гарантій, деякі з котрих перелічені у тексті самого пункту 1 статті 6. Крім того, в самій суті поняття «суд» лежить вимога, щоб він складався з суддів, обраних на підставі заслуг – тобто суддів, які відповідають вимогам технічної компетентності та моральної цілісності, щоб виконувати судові функції, необхідні в державі, що керується верховенством права.

Надання адміністративному органу повноважень здійснювати розслідування нетяжких «кримінальних» правопорушень та призначати покарання за них не суперечить Конвенції доти, доки зацікавлена особа може оскаржити будь-яке з ухвалених таким чином рішень до суду, що надає гарантії, закріплені статтею 6 Конвенції. Тому рішення, постановлені будь-яким адміністративним органом, що не відповідає вимогам пункту 1 статті 6 Конвенції, повинні проходити наступний контроль «судового органу повної юрисдикції». Поміж ознаками такого органу є повноваження скасовувати рішення нижчого органу з будь-яких підстав, як з питань фактів, так і з питань права.

Наприклад, є адміністративні суди, які здійснюють судовий контроль, котрий перевищує «формальну» перевірку законності і містить детальний аналіз належності і пропорційності накладеної адміністративним органом санкції. Так само судовий контроль може відповідати умовам статті 6, навіть, якщо закон встановлює санкції залежно від тяжкості правопорушення

Оцінюючи, чи була достатньою перевірка, проведена національними судами в конкретному випадку, Суд зазначив, що він має враховувати повноваження судового органу та такі фактори, як: (a) предмет спору; (b) процесуальні гарантії, доступні в адміністративному провадженні, яке підлягає судовому контролю; (c) метод перевірки, повноваження судді щодо ухвалення рішення і підстави для цього рішення, оцінені в контексті судового провадження з урахуванням суті спору, питань, які він піднімає, і аргументів, наведених у зв'язку з цим.

Повноваження постановляти обов'язкові рішення, котрі не може змінити несудовий орган, є невід'ємним для самого поняття «суд».

Поділяємо думку, яка висловлена Ю. А. Волковою, що інститут судового контр-

олю в адміністративному судочинстві є важливим елементом системи державних гарантій дотримання законності всіма учасниками суспільних відносин, а основне, органами публічної адміністрації.

З огляду на викладене, подальший аналіз буде зосереджено на окремих рішеннях Європейського суду з прав людини, у яких сформульовано ключові правові позиції щодо зазначеного питання.

Справа «Öztürk v. Germany», рішення від 21.02.1984 р., заява № 8544/79, стосувалася дорожньо-транспортної пригоди у січні 1978 року у Німеччині за участі Abdulbaki Öztürk, громадянина Туреччини [12]. Адміністративні органи наклали на нього штраф у 60 німецьких марок та зобов'язали сплатити витрати провадження. Заявник оскаржив рішення, справа розглядалася районним судом за участю перекладача. Після допиту свідків він відмовився від подальшого розгляду, рішення адміністративних органів стало остаточним. Суд поклав на нього судові витрати, зокрема гонорар перекладача. Заявник оскаржив обов'язок сплати витрат на перекладача, посилаючись на статтю 6 Конвенції, однак суд відхилив скаргу, визнавши таке зобов'язання сумісним з Конвенцією. Усі витрати, включно з оплатою перекладача, були сплачені страховою компанією заявника.

У своїй заяві від 14 лютого 1979 року до Комісії (№ 8544/79) Abdulbaki Öztürk скаржився на те, що районний суд Гайльбронна зобов'язав його оплатити послуги перекладача; він посилався на статтю 6 § 3 (e) Конвенції.

Суд зазначив, що стаття 6 § 3 (e) Конвенції підлягає застосуванню у цій справі. Водночас із цього жодним чином не випливає, що під сумнів ставиться сам принцип системи, запровадженої німецьким законодавством у відповідній сфері. З огляду на велику кількість дрібних правопорушень, зокрема у сфері дорожнього руху, Договірна держава може мати обґрунтовані підстави для звільнення своїх судів від завдання їх переслідування та покарання. Покладання функцій переслідування і покарання за дрібні правопорушення на адміністративні органи не суперечить Конвенції за умови, що відповідна особа має можливість оскаржити будь-яке рішення, ухвалене таким чином щодо неї, до суду, який забезпечує гарантії, передбачені статтею 6 Конвенції.

Суд постановив, дванадцятьма голосами проти шести, що мало місце порушення зазначеної статті 6 § 3 (e) Конвенції.

Зазначених принципів Суд дотримується й у подальшій практиці, зокрема, але не виключно, рішення у справах: «A. Menarini Diagnostics S.R.L. c. Italie», рішення від 27.09.2011 року, заява № 43509/08, §59 [13]; «Flisar v. Slovenia», рішення від 29.09.2011 року, заява № 3127/09, § 33 [14].

Справа «Schmautzer v. Austria», рішення від 23.10.1995 р., заява № 5523/89 [15], стосувалася порушень правил дорожнього руху громадянином Австрії Peter Schmautzer. 30.04.1986 року заявника зупинено поліцією під час керування автомобілем, він не був пристебнутий ременем безпеки. 01.061987 р. Федеральне управління поліції (Bundespolizeidirektion) у Граці, Австрія, наклало на нього штраф у розмірі 300 австрійських шилінгів, який у разі несплати підлягав заміні на адміністративний арешт тривалістю двадцять чотири години. Заявник оскаржив це рішення до регіонального уряду Штирії (Amt der Landesregierung), що залишив рішення без змін, пом'якшивши покарання. Надалі заявник звернувся до Конституційного суду Австрії (Verfassungsgerichtshof). Він скаржився на порушення принципу рівності всіх громадян перед законом і стверджував, що його засудження до позбавлення волі заочно адміністративним органом, який не був «незалежним та безстороннім» судом, порушило статті 5 та 6 Конвенції. Він також стверджував, що вимога пристібатися ременем безпеки є втручанням у його особисте життя, що суперечить статті 8 Конвенції. Після завершення розгляду справи за закритими дверима, Конституційний Суд Австрії відмовив у прийнятті скарги до розгляду, скаргу передано до Адміністративного суду. Відповідний Суд відмовив у відкритті провадження у справі, оскільки скарга заявника не відповідала матеріальним та формальним вимогам закону.

Суд зазначив, що повноваження Адміністративного суду повинні оцінюватися з огляду на той факт, що суд у цій справі розглядав

справу, яка мала кримінальний характер для цілей Конвенції. З цього випливає, що при оцінці сумісності цих повноважень зі статтею 6 § 1 Конвенції необхідно враховувати скарги, подані заявником у цьому суді, а також визначальні характеристики «судового органу, який має повну юрисдикцію». До них належать повноваження скасовувати в усіх аспектах, з питань факту та права, рішення нижчого органу. Оскільки Адміністративний суд не має таких повноважень, його не можна вважати «судом» у розумінні Конвенції. З цього випливає, що заявник не мав доступу до «суду». Відповідно, у цьому питанні мало місце порушення статті 6 § 1 Конвенції.

Зазначених принципів Суд дотримується й у подальшій практиці, зокрема, але не виключно, рішення у справах: «Grande Stevens v. Italy», рішення від 04.03.2014 р., заява № 18640/10, §139 [16].

На наступному етапі дослідження розглянемо застосування зазначених принципів у національній судовій практиці.

У справі № 601/1265/25 винесено рішення Кременецьким районним судом Тернопільської області від 05 травня 2025 року [17], у якому скасовано постанову в справі про адміністративне правопорушення про притягнення особи до адміністративної відповідальності за ч. 3 ст. 210-1 КУпАП. Суд вважав, що особа не була належним чином оповіщена про виклик до відділу РТЦК та СП, а тому у відповідача були відсутні правові підстави для прийняття оскаржуваної постанови про адміністративне правопорушення.

У рішенні Кременецького районного суду Тернопільської області від 16 червня 2025 року у справі № 601/1557/25 [18] суд визнав умисел особи на вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 210-1 КУпАП, не доведеним «поза розумним сумнівом». На переконання суду, відповідачем не доведено, що особі було відомо про необхідність з'явитися на виклик до РТЦК та СП, у зазначений у повістці дату та час. Окрім того, про відсутність умислу особи щодо неявки до РТЦК та СП для уточнення даних свідчить і те, що він добровільно зареєстрував електронний кабінет військовозобов'язаного, як це передбачено статтею 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», уточнив військово-облікові дані вчасно, тому, на переконання суду РТЦК та СП мав можливість перевірити дані особи та пересвідчитись, у тому числі, за даними Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Вказані судові рішення піднімають питання щодо стандарту доказування у справах за статтею 210-1 КУпАП та застосування принципу «презумпції невинуватості», гарантованого статтею 62 Конституції України та статтею 6 § 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, виправляючи недоліки розгляду справи про адміністративне правопорушення ТЦК та СП.

У справі № 607/9459/25, рішення від 29 травня 2025 року, Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області зазначив [19], що особа була несвоєчасно повідомлена щодо розгляду справи про адміністративне правопорушення. Так, протокол про адміністративне правопорушення був складений відносно особи 01 травня 2025 року та при його складенні останнього було повідомлено про те, що розгляд справи відбудеться 01 травня 2025 року о 17.15 год., тобто в той самий день, що є самостійною підставою для визнання постанови у справі про адміністративне правопорушення неправомірною, такою, що винесена з порушенням установленої процедури, адже внаслідок цього позивача позбавлено прав, передбачених Конституцією України та КУпАП, зокрема, користуватись юридичною допомогою.

Тернопільським міськрайонним судом Тернопільської області у рішенні від 28 травня 2025 року, справа № 607/6916/25 [20], зазначено, що «сама лише постанова про притягнення позивача до адміністративної відповідальності не є доказом вчинення адміністративного правопорушення, а лише рішенням суб'єкта владних повноважень щодо наслідків розгляду зафіксованого правопорушення» [20].

Вказані судові рішення піднімають одну з найбільш поширених проблем, що трапляються у практиці ТЦК та СП, одночасне складання протоколу про адміністративне правопорушення та постанови в один день. Таке порушення обмежує можливість особи

реалізувати права, передбачені статтею 268 КУпАП, та гарантії закріплені у статті 6 § 3 b) та 6 § 3 c) Конвенції: мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту; захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя. Судові рішення підтверджують, що формальний підхід до оповіщення та відсутність належних доказів умислу особи на невиконання обов'язку з'явитися до РТЦК та СП є підставами для скасування постанов про адміністративну відповідальність.

Погоджуємося з твердженням Сірко В. С., що практика винесення постанов ТЦК та СП без складання протоколу та без участі особи спрощує процедуру, однак порушує традиційні процесуальні гарантії – зокрема, право на захист та участь у розгляді справи [21]. Такий підхід перекладає процесуальний тягар на особу, яка має оскаржувати рішення вже після його ухвалення. Це створює потенційні ризики непропорційного впливу на правопорядних громадян, особливо тих, хто не має доступу до юридичної допомоги чи не усвідомлює своїх процесуальних прав, що, в умовах високих штрафів, може порушувати принцип належної правової процедури

Висновки

Проведене дослідження доводить, що поєднання в межах одного органу функцій реєстраційно-облікових, мобілізаційних і каральних функцій неминуче створює конфлікт інтересів.

Судовий контроль у справах про адміністративні правопорушення у сфері військового обов'язку та мобілізаційної підготовки є важливою гарантією забезпечення законності та дотримання процесуальних прав сторони обвинувачення. Його реалізація сприяє перевірці законності та обґрунтованості рішень у справах, передбачених статтями 210, 210-1 КУпАП, а також забезпечує дотримання принципів верховенства права, об'єктивності та справедливості адміністративного провадження. Водночас наявність окремих прогалин у правовому регулюванні процесуального статусу сторони обвинувачення зумовлює необхідність подальшого вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства та практики здійснення судового контролю у цій категорії справ.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Верховна Рада України від 07.12.1984 р. № 8074-10. URL: https:// zakon.rada.gov.ua/ laws/show/80731-10.

2. Європейська Конвенція з прав людини: Конвенцію ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. URL: https:// zakon.rada.gov. ua/laws/show/995_004#Text.

3. Малихіна В.В. Вплив правового режиму воєнного стану на здійснення адміністративного судочинства. *Київський часопис права*. 2025. №2. С. 253-258. URL: https://doi. org/10.32782/klj/2025.2.34.

4. Константінов С. Ф. Напрями розвитку адміністративно-деліктного права в Україні. *Київський часопис права*. 2025. № 2. С. 235-238.

5. Волкова Ю. А. Судовий контроль в адміністративному судочинстві: від теорії до практики. *Концептуальні засади розвитку адміністративно-правової науки*. (1). URL: https:// doi.org/10.30525/978-9934-26-233-3-10.

6. Добош З. А. Судовий контроль у сфері публічного управління в Україні: андміністративно-правове дослідження: дисертація. Львів. 2024. URL: https://ir.dpu.edu.ua/items/ eca4f0d6-b03d-4e73-892c-418c008d3568.

7. Пилипенко П. В. Адміністративна відповідальність за порушення правового режиму воєнного стану: виклики та перспективи реформування законодавства. *Актуальні питання юридичної науки*. 2025. № 25. С. 147-154.

8. Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів: Закон України від 16.03.2017 р. № 1951-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/1951-19#Text.

9. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/3543-12#Text.

10. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про терито-

ріальні центри комплектування та соціальної підтримки» від 23 лютого 2022 року № 154. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2022-п#Text.

11. Кравчук О. О. Чому ЄСПЛ використовує автономні поняття? URL: https://justtalk.com.ua/post/chomu-espl-vikoristovue-avtonomni-ponyattya.

12. Öztürk v. Germany: рішення ЄСПЛ від 21.02.1984 року (заява № 8544/79). URL: https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-57553%22]}.

13. A. Menarini Diagnostics S.R.L. c. Italie: рішення ЄСПЛ від 27.09.2011 р. (заява №43509/08), §59. URL: https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid% 22:[%22002-385%22]}.

14. Flisar v. Slovenia: рішення від 29.09.2011 року (заява №3127/09), § 33. URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-106460%22]}.

15. Schmautzer v. Austria: рішення ЄСПЛ від 23.10.1995 (заява № 5523/89). URL: https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-57945%22]}.

16. Grande Stevens v. Italy: рішення ЄСПЛ від 04.03.2014 (заява № 18640/10), §139. URL: https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-141794%22]}.

17. Рішення Кременецького районного суду Тернопільської області у справі № 601/1265/25 від 05 травня 2025 року. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127113722.

18. Рішення Кременецького районного суду Тернопільської області від 16 червня 2025 року у справі № 601/1557/25. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128175645.

19. Рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області у справі № 607/9459/25 від 29 травня 2025 року. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127739266.

20. Рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області у справі № 607/6916/25 від 28 травня 2025 року. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127758549.

21. Сірко В. С. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності під час воєнного стану в Україні. *Публічне право*. 2023. № 3. С. 308-311. URL: https://doi.org/10.32782/pdu.2023.3.47. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2023/47.pdf.

Samuliak M.

THE ROLE OF JUDICIAL REVIEW IN SAFEGUARDING THE RIGHTS OF THE PROSECUTION IN CASES INVOLVING ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE FIELD OF MILITARY SERVICE AND MOBILIZATION PREPARATION

The article examines the compliance of the Ukrainian model of administrative liability for violations of military registration and mobilisation legislation with the requirements of Article 6 of the European Convention on Human Rights. Particular attention is paid to the powers of Territorial Recruitment and Social Support Centres to investigate administrative offences under Articles 210, 210-1 of the Code of Ukraine on Administrative Offences and to impose sanctions for such violations. The study analyses the impact of martial law, mobilisation needs and the strengthening of defence capacity on the expansion of administrative liability in this field. It is argued that the concentration within one authority of registration, mobilisation and punitive functions creates risks of conflicts of interest and procedural abuses. The article also highlights practical problems related to insufficient procedural guarantees during administrative proceedings before Territorial Recruitment and Social Support Centres, including limited access to legal assistance, formal notification procedures and simultaneous drafting of protocols and decisions. Special emphasis is placed on the autonomous interpretation of the concept of a «tribunal» in the case-law of the European Court of Human Rights. It is demonstrated that the delegation of sanctioning powers to administrative authorities is compatible with the Convention only if their decisions are subject to review by a «tribunal of full jurisdiction» capable of examining both factual and legal issues. The article further analyses recent Ukrainian judicial practice concerning appeals against Territorial Recruitment and Social Support Centres decisions. The article concludes that judicial review in cases involving administrative offenses related to military service and mobilization preparations is an important safeguard for ensuring the rule of law and upholding the procedural rights of the prosecution.

Key words: *Regional Recruitment and Social Support Centers, the European Convention on Human Rights, the case law of the European Court of Human Rights, cases involving administrative offenses, the Code of Ukraine on Administrative Offenses, judicial review, the right to a fair trial, administrative liability, the prosecution.*